

Διαχρονικό Διαδραστικό Λεξικό της Ελληνικής (DIAL-G)

Diachronic Inter-Active Lexicon of Greek (DIAL-G)

Παπαγιάννης Γρηγόριος

Επίκουρος Καθηγητής Τ.Ε.Φ. του Δ.Π.Θ

grparagia@helit.duth.gr

Σκλαφίδης Νικόλαος

Φοιτητής Τ.Ε.Φ. του Δ.Π.Θ.

nikosikl@helit.duth.gr

Περίληψη:

Η ενοποίηση σε ψηφιακή μορφή όλων ει δυνατόν των (επιστημονικών) Λεξικών που υπάρχουν για την Ελληνική γλώσσα (για τις διάφορες φάσεις της) και τα οποία χρησιμοποιεί σήμερα η Φιλολογική Επιστήμη (Αρχαία - Μεσαιωνική - Νέα). Το προϊόν θα αναρτηθεί στο διαδίκτυο. Η διαδραστικότητα του Λεξικού θα είναι ένα σημαντικό πλεονέκτημα καθώς θα επιτρέπει στο χρήστη να υποβάλει στην επιστημονική επιτροπή τις απόψεις/διορθώσεις που θέλει να προτείνει.

2. Λεπτομερής Περιγραφή

Αναγκαιότητα της προτεινόμενης έρευνας και μελέτης

Είναι ευρύτατα γνωστό στον ακαδημαϊκό και ερευνητικό χώρο ότι όλοι οι επιστήμονες (φιλόλογοι, γλωσσολόγοι, φιλόσοφοι, ιστορικοί, αρχαιολόγοι, κοινωνιολόγοι) που ασχολούνται με την ελληνική γραμματεία και λογοτεχνία βάσει των κειμένων (Αρχαίων Ελληνικών, αλλά κυρίως Μεσαιωνικών/Βυζαντινών) έρχονται κατά την προσπάθεια προσέγγισης των πηγών αντιμέτωποι με το εξής πρόβλημα: για την πρωταρχική έρευνα, που εστιάζει μεθοδολογικά στη μελέτη των κειμένων από γλωσσική καθαρά άποψη, δεν υπάρχει ένα ενιαίο «εργαλείο»-λεξικό. Με άλλα λόγια ο κάθε ερευνητής πρέπει να ανατρέξει σε μια ομάδα λεξικών, των οποίων ο αριθμός συνήθως ξεπερνά τα πέντε και πολλές φορές εγγίζει τα δέκα.

Η αναζήτηση σ' αυτά τα λεξικά συνιστά τη βάση για τη μελέτη κάθε κειμένου. Τις περισσότερες φορές, σε περιπτώσεις εξειδικευμένης έρευνας (π.χ. σχετικά με τη χρήση μιας έκφρασης διαχρονικά, από τη Νέα Κωμωδία του Μενάνδρου μέχρι τη Βυζαντινή εποχή) αυτά τα λεξικά δεν επαρκούν, με συνέπεια η αναζήτηση να συνεχίζεται σε πίνακες αθησαύριστων λέξεων και, επιπλέον, σε μεμονωμένα δημοσιεύματα, που η συγκέντρωσή τους και μόνο αποτελεί κυριολεκτικά άθλο. Ενδέχεται μάλιστα την απάντηση σε κάποιες περιπτώσεις να μας την παράσχει κάποιο λεξικό της δημώδους ή της νέας ελληνικής. Συχνά, τέλος, οι ερευνητές καταλήγουν στη διαπίστωση ότι ο τύπος που αναζητούν δεν είναι καταγεγραμμένος στα υπάρχοντα και διαθέσιμα έντυπα λεξικά ή ότι οι παρεχόμενες σημασίες είναι όλες ακατάλληλες και συνεπώς η εν λόγω λέξη αξίζει να τύχει επισημάνσεως. Φυσικά, η ίδια διαπίστωση για τις ίδιες λέξεις μπορεί να έχει γίνει πρωτύτερα από άλλους συναδέλφους (της ημεδαπής ή της αλλοδαπής), αυτοί όμως προφανώς δεν είχαν τη δυνατότητα να κοινοποιήσουν τα συμπεράσματά τους, ώστε αυτά να αξιοποιηθούν από το σύνολο της επιστημονικής κοινότητας. Ας σημειωθεί ότι το φαινόμενο αυτό εντείνεται καθημερινά με την έκδοση νέων κειμένων (κυρίως βυζαντινών), αλλά και με τις επανεκδόσεις παλαιών, όταν αυτές παρέχουν διαφοροποιημένο κείμενο. Κατά συνέπεια, όσα λεξικά και αν εκδοθούν σε παραδοσιακή μορφή, για να συμπληρώσουν τα υπάρχοντα, όσα παραρτήματα αυτών και αν κυκλοφορήσουν, για να ενημερώσουν τις προηγούμενες εκδόσεις των λεξικών αυτών, το έργο για τον ερευνητή θα είναι σισύφειο και η εξυπηρέτηση του αναγνώστη-μελετητή όλο και πιο δυσχερής.

Η πρόταση

Προκειμένου να βγούμε απ' αυτό το αδιέξοδο της συνεχούς γήρανσης και της πολλαπλότητας των λεξικών (σ' αυτά ας προστεθεί και το πρόβλημα της μη διαθεσιμότητας για κάποια λεξικά) έχουμε ξεκινήσει στο Τμήμα Ελληνικής Φιλολογίας του Δημοκρίτειου Πανεπιστημίου Θράκης¹, τη σύνταξη ενός Διαχρονικού Διαδραστικού Λεξικού της Ελληνικής, στο οποίο ενσωματώνονται στοιχεία από όλα τα αναφερθέντα λεξικά (και στο απώτερο μέλλον και από άλλα). Τα κυριότερα πλεονεκτήματα αυτού του νέου Λεξικού συνοψίζονται στο ότι: α) είναι διαθέσιμο στο διαδίκτυο, άρα δεν κινδυνεύει να εξαπληθεί, αντίθετα, αναμένεται να δέχεται ολοένα και περισσότερες επισκέψεις, όσο η χρήση του διαδικτύου διευρύνεται, β) είναι αενάως ανανεώσιμο-ανανεούμενο, δηλαδή θα υπάρχει

1 Η συμμετοχή μελών ΔΕΠ και φοιτητών, καθώς και νέων επιστημόνων, στο πρόγραμμα είναι ανοιχτή.

δυνατότητα για συνεχή ενημέρωση και επικαιροποίησή του, καθώς και γ) μπορούν να αξιοποιηθούν όλες οι ευκολίες της τεχνολογίας που κάνουν πιο εύκολη την περιήγηση και τη χρήση του (π.χ. ηλεκτρονική αναζήτηση, υπερσυνδέσεις, κλπ.).

3. Το σχέδιο για την τελική μορφή του Λεξικού

Το DIAL-G, αφού περιλάβει σταδιακά όλα τα λήμματα των επιμέρους λεξικών, για κάθε λήμμα θα συνθέσει τις πληροφορίες όλων των επιμέρους λεξικών, ώστε να παρέχει τελικά σημασίες (κατά εποχές), πληροφορίες για όλους τους υπαρκτούς τύπους του λήμματος, για τις διάφορες συντάξεις στις οποίες απαντά κλπ.

Συγχρόνως θα επιδέχεται κάθε είδους συμπληρώσεις: είτε νέα λήμματα (αθησαύριστα) είτε πρόσθετες πληροφορίες (για τύπους, σημασίες και συντάξεις). Οι συμπληρώσεις μπορεί να προέρχονται είτε από την ίδια την συντακτική ομάδα είτε από τους χρήστες. Οι επισκέπτες δηλαδή του Διαδικτυακού Λεξικού, που θα θέλουν να καταθέσουν τη συμβολή τους, θα μπορούν να την αποστέλλουν στην συντακτική επιτροπή, στην σχετική ηλεκτρονική διεύθυνση που δίνεται από την ιστοσελίδα του Λεξικού. Θα διασφαλίζεται συγχρόνως και η σειρά προτεραιότητας και η πατρότητα της κάθε πρότασης. Όταν οι προσθήκες και οι διορθώσεις ενταχθούν στο Λεξικό, κι αυτό θα γίνεται από την Συντακτική Ομάδα σε τακτά χρονικά διαστήματα και κατόπιν του απαραίτητου ελέγχου, και επομένως μόλις αναρτηθούν στο διαδίκτυο, ο κάθε ενδιαφερόμενος θα μπορεί να δει εκτός από το τροποποιημένο περιεχόμενο του λήμματος και από ποιον προέρχεται η κάθε προσθήκη/διόρθωσή του.

Έτσι θα αποκτήσουμε στο μέλλον ένα εργαλείο-κλειδί για τα ελληνικά κείμενα όλων των εποχών, το οποίο αντί να παλιώνει με το χρόνο, θα τελειοποιείται συνεχώς, ώστε να ανταποκρίνεται στις ολοένα αυξανόμενες απαιτήσεις της επιστήμης.

Στο απώτερο μέλλον μάλιστα θα επιδιωχθεί να γίνει σταδιακά η ψηφιοποίηση όλων των λεξικών-πηγών, πράγμα που θα διευκολύνει κατά πολύ τους χρήστες. Το επόμενο βήμα για το DIALG θα είναι η σταδιακή ενσωμάτωση σπάνιων λεξικογραφικών δημοσιευμάτων, λεξικών της Νέας Ελληνικής καθώς και ειδικών λεξικών ορολογίας.

Βιβλιογραφία

1. A Greek-English Lexicon, compiled by H.G. Liddell and R. Scott, rev. by H. Stuart Jones, Οξφόρδη 1940 (ανατ. 1985)
2. A Supplement, 1968, ed. by E.A. Barber (βλ. προηγ.) και Revised Supplement ed. by P.G.W. Glare - A.A. Thomson, Οξφόρδη 1996
3. A Patristic Greek Lexicon, ed. by G.W.H. Lampe, Οξφόρδη 1961-1968 (ανατ. 1997) (Πατερικό) (χαρακτηρίζεται από τον ίδιο τον συντάκτη ως συμπλήρωμα του LSJ)
4. Lexikon zu der Byzantinischen Gräzität besonders des 9.-12. Jahrhunderts, erstellt von E. Trapp, 1. Bd. (α-κ), Βιέννη 2001, 5. Fasz. (λ-παλιάνθρωπος), Βιέννη 2005, 6. Fasz. (παλιγγενεσία-προσπελαγίζω), Βιέννη 2007 (περίοδος 9ος-12ος αιώνας) (συμπλήρωμα των προηγούμενων για τη μεσοβυζαντινή εποχή)
5. Δημητράκου Demettrakos Μέγα Λεξικόν ὅλης τῆς Ἑλληνικῆς γλώσσης, Αθήνα 1936 (ανατ. 1964), εν μέρει μετάφραση του LSJ, διαχρονικό
6. E. Apostolides Sophocles, Greek Lexicon of the Roman and Byzantine Periods, Κέμπριτζ Μασσαχουσέτης 1887 (ανατ. 1992) (Ρωμαϊκής περιόδου), « συμπλήρωμα » του LSJ

Το μέλλον της μάθησης

7ο Πανελλήνιο Συνέδριο ΕΕΕΠ - ΔΤΠΕ

Πολυχώρος «ΑΠΟΛΛΩΝ» Νομαρχίας Πειραιά

30 & 31 Οκτωβρίου 2010

<http://synedrio7.com>

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΒΙΒΛΙΟΥ

ISBN: 9 7 8 - 9 6 0 - 9 9 4 3 5 - 0 - 5

Εκδότης:

**ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗ ΕΝΩΣΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΩΝ ΠΡΩΤΟΒΑΘΜΙΑΣ
ΓΙΑ ΤΗ ΔΙΑΔΟΣΗ ΤΩΝ Τ.Π.Ε. ΣΤΗΝ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ (ΕΕΕΠ-ΔΤΠΕ)**

Διεύθυνση: Δήμητρας 8, ΠΑΛΑΙΟ ΦΑΛΗΡΟ, Τ.Κ. 17562

Τηλέφωνο: 2109859645, Fax: 2109858646

Μορφή CD-ROM

(website: <http://eeep.gr/downloads> – <http://synedrio7.com>)

Τίτλος

**"Το μέλλον της μάθησης- Πειραιάς, 30-31 Οκτωβρίου 2010.
Τα πρακτικά του 7ου Πανελληνίου Συνεδρίου ΕΕΕΠ - ΔΤΠΕ"**

Συντελεστές:

Επιμελητής & Εικονογράφος: Φ. Γούσιας

Επιμελητής: Ζ. Κρόκου

Τόπος Έκδοσης: Πειραιάς

Χρονολογία Έκδοσης: 2010

Κάτοχος δικαιώματος εκμετάλλευσης βιβλίου:

**ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗ ΕΝΩΣΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΩΝ ΠΡΩΤΟΒΑΘΜΙΑΣ
ΓΙΑ ΤΗ ΔΙΑΔΟΣΗ ΤΩΝ Τ.Π.Ε. ΣΤΗΝ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ (ΕΕΕΠ-ΔΤΠΕ)**